

I

Romae, Nonis Martiis, hora prima
Roma, 7 martie, orele șase dimineața

Zorile erau cenușii, un cer de iarnă plumburiu și compact lăsa să se strecoare o geană alburie printre norii mai puțin groși care se întindeau la orizont. Zgomotele parcă se pierdeau și ele undeva prin aer, tulburi și greoaie ca pătura deasă care nu lasă lumina să treacă. Vântul bătea arar dinspre ulița Iugarius ca gâfăitul unui fugar.

Un magistrat apăru în piață venind dinspre latura de sud a forului. Era singur, dar rangul îi putea fi recunoscut după însemnele pe care le purta și mergea cu pași grăbiți către templul lui Saturn. Mersul i se mai domoli trecând prin fața statuii lui Lucius Iunius Brutus, eroul care doborâse monarhia cu aproape cinci secole înainte. La picioarele încruntatului personaj din bronz, pe postamentul care purta inscripția omagială, cineva scrisese cu vopsea roșie: „Dormi, Brutus?”

Magistratul clătină din cap și-și continuă drumul, potrivitându-și din mers toga care îi aluneca de pe umerii slăbănogi la fiecare adiere de vânt. Urcă aproape în fugă treptele templului, trecând pe lângă altarul care încă mai fumega și dispăru în umbra porticului.

La catul de sus al casei vestalelor se deschise o fereastră. Fecioarele păstrătoare ale focului sacru se deșteptau și se pregăteau să-și

îndeplinească menirea. Altele aveau să se culce după ce vegheaseră în templu toată noaptea.

Vestala cea mare, înveșmântată în alb, ieși de sub coloanele porticului și se îndreptă către statuia zeiței Vesta care se înălța în centrul curții interioare. Pământul tresăltă, capul zeiței se clătină într-o parte și în alta. O frântură de cărămidă căzu de pe cornișa zidului în fântână cu un plescăit scurt, amplificat de tăcerea din jur. Se auzi un murmur îndepărtat în timp ce vestala își înălța privirile către vânt și către nori.

În ochi i se putea citi groaza. De ce oare se scutura așa pământul?

Pe insula Tiberină, în cartierul general al Legiunii a Noua pe care Marcus Emilius Lepidus o instalase în afara zidurilor cetății, se încheia ultimul schimb de pază. Soldații și centurionul dădură onorul în fața acivei și se îndreptau încolonați câte doi către dormitoare. Tibrul curgea năvalnic, turbure și umflat, aproape atingând crengile fără frunze ale aninilor ce creșteau în voie pe maluri și se aplecau deasupra apei.

Un strigăt, ascuțit și repetat, sfâșie tăcerea vineție a zorilor. Un strigăt care venea dinspre casa marelui pontif. Din casa lor aproape lipită de cea pontificală, îl auziră și vestalele și fură cuprinse de spaimă. Se mai întâmplase și altădată, dar de data aceasta era mai rău.

Strigătul se repetă și marea vestală ieși în pragul templului. De acolo putea să-i zărească pe paznici, doi celți uriași rezemați de poarta de la intrarea în Palatul pontifical, aparent imperturbabili. Poate că erau obișnuiți cu așa ceva, poate că știau despre ce era vorba. Vocea aceea era a sa? Vocea pontifului cel mare? Acum devenise parcă strangulată și disperată, ca aceea a unui animal în agonie. Se auziră răsunând pe pavaj pașii grăbiți ai unui bărbat care sosea aproape alergând, strângând la piept o geantă de piele, trecea în fugă printre cei doi celți, nemișcați ca niște cariatide și dispărea dincolo de poarta vechiului palat.

Un tunet se auzi din depărtare, din direcția munților, și o rafală mai puternică de vânt făcu să se aplece coroanele frasinilor din fața

Quirinalului. Trei semnale de trâmbiță anunțară începutul zilei. Marea vestală intră în sanctuar și se reculese rostind o rugăciune în fața zeiței.

Medicul fu întâmpinat de Calpurnia, soția marelui pontif, cu o expresie îngrijorată:

– Antistius, ai venit în sfârșit! Vino, hai repede. De data asta, nu mai reușim să-l calmăm. Silius se ocupă acum de el.

Antistius porni în urma ei, scotocind din mers prin geantă și scoțând o lopățică de lemn îmbrăcată în piele. Intră în cameră.

Pe un pat cu așternuturile răvășite, scaldat în sudoare, cu ochii pierduți în gol, bale în colțul gurii și dinții înțeleștați într-un spasm cu scrâșnete, ținut pe loc de brațele vânjoase ale lui Silius Salvidienus, aghiotantul său, stătea prăbușit marele pontif, dictatorul pe viață Caius Iulius Caesar, cuprins de convulsii.

Calpurnia lăsă ochii în jos ca să nu mai vadă acel spectacol și se întoarse cu fața către perete.

Antistius se aplecă peste pat și vârî cu forță lopățica de lemn între dinții bolnavului, până când reuși să-i depărteze maxilarul de arcada superioară.

– Ține-l bine, spuse. Ține-l cu toată puterea! Scoase o sticlură din geantă și îi picură în gură câțiva stropi dintr-un lichid închis la culoare. După o vreme, convulsiile începură să se rărească, dar Silius nu slăbi strânsoarea până când medicul nu-i făcu semn că-l putea întinde pe Caesar pe spate, acoperindu-l cu pătura de lână.

Calpurnia se apropie și ea. Îi șterse de pe frunte sudoarea și balele de la gură, apoi îi umezi buzele cu o cârpă înmuiată în apă rece. În cele din urmă se întoarse către Antistius:

– Ce poate fi asta? întrebă. Ce este boala asta îngrozitoare?

Caesar zăcea acum într-o stare de epuizare completă. Ochii îi erau închiși și respira cu greu într-o toropeală apăsătoare.

– Grecii o numesc „morbil sacru“, cei din vechime crezând că se datorează acțiunii spiritelor, demonilor sau divinității. Însuși

Alexandru cel Mare suferea, după cât se pare, de așa ceva, dar nimeni nu știe despre ce poate fi vorba. Se cunosc doar simptomele și încercăm să îi limităm urmările. Pericolul cel mare este că acela care suferă de această boală ar putea să-și reteze pur și simplu limba cu dinții. Cineva, în schimb, a fost sufocat cu propria limbă. I-am dat pacientului nostru calmantul obișnuit și, din fericire, se pare că a fost eficace. Dar mă îngrijorează frecvența crizelor, pentru că ultima a fost, dacă nu mă înșel, acum două săptămâni.

– Ce-am putea face?

– Nimic, răspunse Antistius, clătinând din cap. Nu putem face nimic mai mult decât am făcut până acum.

Caesar deschise ochii și-și roti privirile de jur împrejur. În cele din urmă se întoarse către Silius și Calpurnia:

– Lăsați-mă singur cu el, spuse arătând spre medic.

Silius se uită întrebător la Antistius.

– Poți pleca, răspunse Antistius. Acum nu mai este niciun pericol. Dar rămâi prin preajmă. Nu se știe niciodată...

Silius dădu din cap aprobator și ieși din cameră împreună cu Calpurnia. Era sprijinul și ajutorul ei și umbră a comandantului său. Centurion în legendara Legiune a Zecea, veteran cu douăzeci de ani de serviciu militar, păr cărunt, ochi negri, umezi și vioi ca ai unui copil, ceafă ca de taur. Mergea în urma stăpânei ca un câțel.

Medicul puse urechea pe pieptul pacientului și rămase tăcut câteva clipe: inima începea să-și recapete ritmul obișnuit.

– Starea ta este din ce în ce mai bună, spuse.

– Nu asta mă interesează, răspunse Caesar. Mai degrabă, spune-mi: ce s-ar întâmpla dacă aş avea o criză din asta în public? Dacă m-aș prăbuși la pământ cu bale la gură în Senat sau la coloanele sacre din for?

Antistius lăsă fruntea în jos.

– Nu poți să-mi dai niciun răspuns, nu-i așa?

– Nu, Caesar, dar te înțeleg. Nenorocirea este că asemenea crize nu se anunță prin nimic. Cel puțin după câte știu eu.

– Prin urmare, depind de toanele zeilor.

– Tu crezi în zei?

– Sunt marele pontif. Ce-ai vrea să-ți răspund?

– Să-mi spui adevărul. Sunt medicul tău și, dacă vrei să te ajut, trebuie să-ți înțeleg și mintea, nu numai trupul.

– Cred că suntem înconjurați de mister. În mister este loc pentru orice, chiar și pentru zei.

– Hippocrates a spus că boala aceasta se va numi morbul sacru atât timp cât nu i se vor descoperi cauzele.

– Hippocrates avea dreptate, dar, din păcate, morbul continuă să fie „sacru“ și astăzi și va fi astfel, mă tem, încă mult timp de acum încolo. Cu toate acestea, eu nu-mi pot permite să fac un spectacol public din slăbiciunile mele. Poți să înțelegi așa ceva?

– Da, înțeleg. Totuși, singurul care-și poate da seama că se apropie o criză ești tu. Se spune că morbul sacru nu-și anunță apariția, dar fiecare om se comportă altfel în fața bolii. Când ți se întâmplă ție, ai ceva semne prevestitoare?

Caesar trase adânc aer în piept și rămase tăcut o vreme, făcând un efort ca să-și amintească un lucru. După aceea, răspunse:

– Poate. Dar nu este vorba despre semnale evidente sau despre caracteristici întotdeauna aceleași. Câteodată mi s-a întâmplat să văd imagini din alte vremuri, neașteptate... ca niște fulgerări.

– Ce fel de imagini?

– Măceluri, câmpuri acoperite de morți, cete de războinici care galopează urlând sălbatic, ca niște furii scăpate din infern.

– Pot fi doar niște simple amintiri. Sau coșmaruri. Le avem cu toții. Și tu mai mult decât oricine altcineva. Nimeni n-a dus o viață la fel ca a ta.

– Nu, nu sunt coșmaruri: când spun „imagini“ înțeleg ceva ce văd așa cum te văd acum pe tine.

– Și aceste... viziuni sunt urmate întotdeauna de crize ale bolii?

– Câteodată da, alteori nu. Nu pot afirma cu certitudine că ar avea vreo legătură cu boala. Este un dușman perfid, Antistius, un dușman fără chip care atacă, lovește și se face nevăzut ca o fantomă. Sunt cel mai puternic om din lume și în fața acestui morb sunt neputincios ca ultimul dintre năpăstuiții sorții.

Antistius suspină:

– Pe oricine altcineva l-aș sfătui...

– Ce anume?

–...să se retragă din viața publică. Să părăsească orașul, demnitățile publice, lupta politică. Au făcut-o și alții înaintea ta: Scipio Africanul, Sulla. Poate că acțiunea morbului s-ar mai domoli pe măsura renunțării tale la lupta de zi cu zi. Dar nu cred că ai fi în stare să-mi urmezi sfatul. Spune-mi, ai face așa ceva?

Caesar se ridică în capul oaselor și se mută pe marginea patului. Puse picioarele pe pardoseală și se ridică.

– Nu. Nu mi-aș putea permite așa ceva. Prea multe lucruri mai am de făcut. Trebuie să înfrunt toate riscurile.

– Bine, atunci ai grijă să ai în jur doar oameni care-ți sunt credincioși. Fă în așa fel încât, când se mai întâmplă, cineva să te acopere cu toga și să fie întotdeauna la îndemână o lectică închisă gata să te ducă într-un loc în care nimeni nu te va putea vedea și unde te voi aștepta eu. După ce criza va trece, te vei putea întoarce unde te aflai ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Asta-i tot ce pot să-ți spun.

Caesar dădu din cap aprobator:

– Este un sfat înțelept. Acum poți să pleci Antistius. Mă simt mult mai bine.

– Eu aș prefera să mai rămân.

– Nu, poate că mai ai și alte treburi. Trimite-mi-l pe Silius cu micul dejun. Parcă mi-ar fi foame un pic.

Antistius lăsă fruntea în jos.

– Fie cum vrei. Împreună cu micul dejun, Silius o să-ți aducă și poțiunea pe care ți-o prepar imediat. Este ceva care mai dizolvă secrețiile splinei și, de obicei, îți face bine. Întinde-te acum pe pat și încearcă să-ți relaxezi mâinile și picioarele. Când te simți mai bine, fă o baie caldă și cheamă pe cineva să-ți facă un masaj bun.

Caesar nu spuse nimic.

Antistius oftă cu supunere și ieși.

O găsi pe Calpurnia în atrium, așezată într-un scaun cu brațe. Încă mai purta cămașa de noapte, nu făcuse baie și nu se atinsese

de mâncare. I se puteau citi semnele oboselii pe față și pe trup. Când îl văzu pe Antistius îndreptându-se către bucătărie, veni după el.

– Ei? îl întrebă. Ce poți să-mi spui?

– Nimic nou, din păcate, dar am impresia că boala se instalează tot mai mult. Putem doar să-i mai reducem efectele și să sperăm că s-ar putea să plece așa cum a venit, admitând că ar fi posibil așa ceva. Caesar este un om cu mari resurse.

– Niciun om nu poate trece prin atâtea încercări vijelioase ale trupului și ale spiritului fără a suferi niște consecințe permanente. Ultimii zece ani au făcut cât zece vieți și asta l-a oboșit mult. Caesar are cincizeci și șase de ani, Antistius, și are de gând să plece din nou într-o expediție în Orient. Împotriva părților.

În timp ce medicul pisa niște semințe într-un mojar și le punea să clocotească pe vatră, Calpurnia se așeză la masă. O slujnică îi aduse un ou copt pe jar și pâine prăjită, obișnuitul său mic dejun.

– Femeia aceea contribuie și ea la înrăutățirea situației.

Prin cuvintele „femeia aceea“, Calpurnia se referea la Cleopatra a VII-a, regina Egiptului care locuia în *villa* lui Caesar de peste Tibru. Antistius tăcu, știind bine cum s-ar fi sfârșit discuția dacă ar fi abordat acest subiect din orice punct de vedere. Cleopatra îl adusese cu ea la Roma și pe copilul căruia cutezase să-i pună numele de Ptolomeu Caesar.

– Desfrânata aceea... continuă Calpurnia văzând că Antistius se ferea să discute pe acest subiect. Tare-mi doresc să moară. I-am făcut tot felul de vrăji, dar cine știe cu ce antidoturi se apără și cine știe ce filtre deocheate i-a dat să bea soțului meu ca să-l țină legat de ea.

Antistius nu mai reuși să păstreze tăcerea.

– Stăpână, orice bărbat între două vârste se simte măgulit că a zămislit un copil cu o femeie frumoasă și în floarea vârstei. Asta îl face să se simtă încă tânăr și în putere. Renunță să mai continue și-și mușcă buzele: nu fuseseră cele mai potrivite cuvinte pe care le putea spune unei soții care nu putea avea copii. Iartă-mă, se grăbi să adauge Antistius. Sunt lucruri în care n-ar trebui să mă amestec. Și, mai mult

decât atât, Caesar nu are nevoie să-și închipuie că ar fi viguros. El chiar este așa. În viața mea n-am văzut vreodată un om ca el.

– Hai, las-o baltă. M-am obișnuit cu toate astea, răspunse Calpurnia. Ceea ce mă îngrijorează cel mai mult este povara enormă care apasă pe umerii lui. Nu poate s-o mai ducă astfel mult timp și sunt sigură că mulți s-ar aștepta să-l vadă cât mai curând în genunchi. Mulți dintre aceia care astăzi apar în fața lui ca prieteni s-ar transforma în fiare pline de cruzime. N-am încredere în niciunul dintre oamenii aceștia, înțelegi? În niciunul.

– Da, stăpână, te înțeleg, răspunse medicul. Dădu la o parte de pe foc poțiunea, o strecură, o turnă într-o ceașcă pe care o puse pe tava pregătită de bucătar cu micul dejun al lui Caesar: fasole cu bobul mare, brânză și plăcintă cu ulei de măsline.

Silius intră în clipa aceea în bucătărie și luă doar poțiunea.

– Ce-i asta, nu vrea să mănânce? întrebă Calpurnia.

– Nu. Am fost la el și s-a răzgândit. Nu mai are chef să mănânce. A urcat pe terasă.

– Ți-am adus poțiunea pregătită de Antistius, Caesar.

Era cu spatele la el. Rezemat cu mâinile de balustradă, privea în direcția Aventinului de unde, asemenea unui nor negru, se înălța un stol de grauri care pornea către Tibru.

Se răsuci încet, ca și cum și-ar fi dat seama cu întârziere de prezența lui Silius, luă ceașca din care ieșeau aburi și o puse pe balustradă ca să se răcească. După câteva clipe o duse la buze și sorbi de câteva ori.

– Unde este Publius Sextius? întrebă după ce înghiți.

– Centurionul Publius Sextius este la Modena, așa cum ai poruncit, Caesar.

– Știi asta, dar, după socotelile mele, ar fi trebuit să se întoarcă deja. A trimis vreun mesaj?

– După câte știu eu, nu.

– Dacă vine vreo veste de la el, anunță-mă de îndată, la orice oră și orice așa face în momentul acela.

– Peste puțin timp vei oferi un sacrificiu lui Jupiter Optimus Maximus în templul său din Capitoliu. Bineînțeles, asta dacă te simți în stare.

Caesar mai sorbi din poțiune și apoi îl privi din nou:

– Așa este. Uneori uit că sunt mai marele preoților Romei și, de fapt, la asta ar trebui să mă gândesc în primul rând... Așa încât, nici baie și nici masaj.

– De tine depinde, Caesar.

– Te rog mult: trezește-mă dacă dorm.

– Vrei să-mi explici de ce ?

– Dacă vine vreo veste de la Sextius...

– Sigur că da. Fii liniștit, așa am să fac.

– Ar trebui să mă gândesc la asta în primul rând... repetă ca pentru sine. Silius îl privea nedumerit, încercând să-i urmărească firul gândirii...la misiunea mea de mare preot, vreau să spun. Și totuși n-am crezut niciodată că zeii ar avea grijă de noi. De ce oare ar trebui să facă asta ?

– Este prima oară când te aud vorbind despre asemenea lucruri. Ce-ți trece prin minte, comandante ?

– Știi de ce ardem în fiecare zi ofrande pe altarele noastre ? Pentru ca zeii să vadă fumul care se ridică din cetățile noastre și să nu le strivească sub tălpi atunci când merg nevăzuți pe deasupra pământului. Așa trebuie să fie, pentru că, altfel, ne-ar strivi așa cum strivim noi furnicile.

– Mi se pare o comparație interesantă, răspunse Silius. Antistius a spus s-o bei pe toată, încheie el arătând spre ceașcă. Caesar o luă din nou și o goli din câteva înghițituri.

– Și, într-adevăr, niciun fum nu este gros și negru ca acela de carne arsă. Eu știu asta.

O știa și Silius și știa și la ce se gândea comandantul său. Îi stătuse alături la Pharsalos, la Alexandria, în Africa, în Spania. De când trecuse Rubiconul, timp de ani întregi văzuse arzând nu trupurile unor inamici sălbatici, ci ale unor cetățeni ca el, trupurile unor cetățeni romani. Îi rămăsese întipărită în minte imaginea câmpului de luptă de la Pharsalos acoperit de cadavrele celor cincisprezece mii de

concețâteni, printre care se aflau cavaleri și senatori, foști magistrați. Caesar, călare, își rotea privirea ca a unei păsări de pradă peste scena măcelului. Spusese atunci „Ei au vrut-o“, dar în șoaptă, ca și cum ar fi vorbit cu el însuși, ca și cum ar fi vrut să-și descarce conștiința.

Fu de data asta rândul lui Caesar să-l trezească pe Silius din gândurile negre:

– Hai, să mergem, suntem așteptați și eu trebuie să mă pregătesc. Coborâră împreună și Silius îl ajută să se spele și să se îmbrace.

– Chem lectica? întrebă apoi.

– Nu. Mergem pe jos, o plimbare nu poate decât să-mi facă bine.

– Bine, atunci să chem gărzile.

– Cum vrei. Dar, de fapt, mă gândesc chiar să renunț la ele.

– La gărzi? De ce să faci asta?

– Nu-mi place ideea să merg la plimbare prin orașul meu cu gărzile de corp după mine. Doar tiranii fac asta.

Silius îl privi uluit, dar nu mai scoase nicio vorbă. Punea modul acela ciudat în care se comporta comandantul pe seama bolii sau a gândurilor pe care boala i le provoca.

– Și, de altfel... continuă Caesar... senatorii au aprobat un decret prin care se angajează să-mi facă scut din propriul lor corp în caz că ar fi amenințată în vreun fel persoana mea. Ce apărare mai bună mi-aș putea dori?

Silius rămase încremenit. Aproape că nu-i venea să creadă că auzea asemenea cuvinte și deja se gândea cum ar fi putut să împiedice o hotărâre care i se părea nebunească. Găsi repede o scuză ca să plece, coborî la parter și dădu ordin unor servitori să vină la oarecare distanță în urma lor cu lectica.

Porniră pe via Sacra, trecând prin fața templului Vestei și a bazilicii pe care Caesar o ridicase cu prada de război din campania împotriva galilor. Nu fusese încă terminată, dar decisese s-o deschidă pentru ceremonii cu doi ani mai devreme, ca și cum ar fi simțit că acest gest era urgent.

Era o construcție măreață, cu trei nave mari, îmbrăcată în marmură de preț, fiind unul dintre darurile pe care voise să le ofere orașului, dar, cu siguranță, avea în minte altceva. De când se întorsese de la Alexandria, nu-l mai mulțumea imaginea Romei. Era un oraș care crescuse cam la întâmplare și fără armonie, clădirile fuseseră înălțate aproape lipite de alte clădiri, într-o aglomerare deseori lipsită de noblețe. Lipseau străzile impunătoare, piețele maiestuoase și monumentele extraordinare care la Alexandria stârneau admirația vizitatorilor din orice parte a lumii.

Forul din dreapta lor începea să se umple de lume, dar nimeni nu-l lua în seamă pe Caesar pentru că își trăsesese toga peste cap și fața aproape că nu i se mai putea distinge. Trecură prin fața templului închinat lui Saturn, zeul care domnise în timpul epocii de aur, epocă în care oamenii erau mulțumiți cu ceea ce pământul și turmele le ofereau ca să poată trăi, locuiau în colibe de lemn și de crengi, se trezeau odată cu cântatul de dimineață al păsărilor și mergeau la culcare după o cină frugală luată în jurul unei mese scunde, împreună cu nevasta și copiii.

Silius se surprinse gândindu-se la epoca în care fusese sortit să trăiască: o epocă plină de cruzime și de lăcomie, de conflicte neîncetate, lupte fratricide, măcelărirea unor cetățeni de către alți cetățeni, liste de proscriși, exiluri și trădări, o epocă de ciocniri furibunde. Ura dintre frați este cea mai aspră și cea mai nemiloasă, se gândea în sinea lui și, în timp ce privea chipul lui Caesar, întretăiat de umbra togii care îi cădea pe obraji, se întreba dacă, într-adevăr, omul acela putea fi întemeietorul unei noi ere. O eră în care, potolindu-se ferocitatea luptelor fără sfârșit, ar fi început un răstimp de pace care să facă uitat sângele vărsat și să împace odată cu trecerea timpului cele mai înverșunate nemulțumiri. Își ridică apoi privirile către templul impunător care domina orașul de la înălțimea colinei Capitoliului.

Iar cerul era aproape întunecat.